נייע יידישע צייטונג

דיא
„נייע יידישע צייטונג"
ערשיינט יעדען
מאָנטאג
אונד דאָנערסטאג.

פרענומעראַציאָנס־פּרייזן:
גאַנציעהריג 7 פל., — קר.
האַלבּיעהריג 3 „ 50 „
פיר־טעליעהריג 1 „ 75 „

דיא רעדאַקציאָן
אונד אַדמינסטראַציאָן
בעפינדעט זיך
Schiffmannsgasse 6, Budapest.
וואהין אויך דיא פּרענומעראַציאָנס־
געלדער צו זענדען זינד.

אינזעראַטע
ווערדען בּיליגסט בּעריעכנעט.

ב"ה בּודאַפּעסט כּו טבת — Budapest, Montag 21. Jänner 1884. — שנת תרמ"ד לפ"ק.

דיא אָרטהאָדאָקסען יודען בּייא טרעפּאָרט.

איינע דעמאָנסטראַציאָן דער אָרטהאָדאָקסען יודען ערשיען בּייא קולטוסמינסטער טרעפּאָרט אונד אַבּערגאַנג אידם איינע דענגשריפט. מיט דער בּיטטע, אידרע, אין דערזעלבען עגטהאַלטענען וויז־שע צו בּערוקסיכטיגען.

דיעזע, אים נאַמען דער הרב־הרוגנסקאָם, מיסכּען דער אונגאַרישען אונד דיעבּענבּירגישען אָרטהאָדאָקסען אינטאַנאַט איזט געמיינדען אונ־מערשרעבּענע נעזעטץ איזט נעגען דיא איינגאַבּע דער כּאַנגרעסאַרטהיא נערכּטעט. דאַרבּיבּער זיר אונס פּריהער אַ בּעגעשעאַדען האַבּען. עס זאַגט, דאַס קיינע אָבּלעגע מאַכּט שטאַטשרעכּט, וועלכּע זיא פאַן אידרעם רעליגיאָזען שטאַנדפּינקטע פערדרעב־גען קאָנגטן. דיא פערטרעטען דאַרויף, דאַס דער דער־צייטיגע קולטוסמינסטער זאָלכּען פאַרוסטעטיגונג גאַר ניכּט צוגעגעבּען דיא, אַז וויא עס נכּט דער וואַהרהייט עגטשפּרעכּט, דאַס דער איינגאַרישע רייכּסטאַג אַם 12 מערץ 1880 פאַן דיעזען גרונדזע־צען אבּגעוויכּען, אָדער גאַר אים זינגע דער קאָנ־פעסיאָנעללען אינדיזיט בּעשלאָסען האַבּע. וויא דיא פאַרשערשטער עס בּעהויפּטען.

מינסטער טרעפּאָרט מאַכּטע דיא דאַרויף אויפמערקזאַם, דאַס דיא אנגעלעגענהייטען אידער רעליגיאָנסגעמינדען זיך אין נאָכּסטער פערוואַרזונג בּעפינדען. דיעזעלבּען מיססען דאַהער דורך אין נעזעטץ גערעגעלט ווערדען; אבער איך בּין דאַ־דורך אויס עס נאַטורגאַנג, אין דיעזער ריכּטונג צו מאַכּ־רעגעלן צו גרייפען.

מיט דען רעכּטען — שפּראַך דער מינסטער — שטעהען דיא פּאַלכּסען שטעטס אים פערהעלט־נים. דיא מיסכּען הייסטעלכּיך פאַרגעגדע פּאַלכּסען ערפּילען.

1. דיא מיסכּען אידרע מאַטעריקען אין אַרגונג פיהרען. דער גענעגוויערטיגע צושטאַנד איזט אונ־דאַלטבּאַר. בּייא עלכּעם עס נעשעהט, דאַס אין אי־נער געמיינדע פאַן 1500 זעעלען אים יוני נאָך נכּט אין אינגעגער פאַלל אין דיא מאַטריקען אייגע־פּראַגען איזט.

2. וויא דיא קיינע אָרדענטליכּע שולע האַבּען, מיסכּען דיא אידרע קינדער אין דיא נעטיינזאַמע שולע זענדען.

3. אידרע ראַבּבּינען מיסכּען בּעפעהיגטע לייס־טע זיין; עס איזט נכּט גענוג, דאַס דיא אין העבּרע־אישען גענעגשטענדען בּעוואַרטע זינד. אנדערן דאַ־מיסכּען, וויא דיא פּרעפּסטער עגטשעידונגען קאָנאָפּס, פּאַגען, נעשיכּטע, נעבּעדרעטע לייטע זיין. — דיא תלמוד תּורה שולען מיסכּען דערפאַר נעגרעדעט ווערדען, דאַס דאָרט קיינע קינדער נכּט אייגאַנ־נאָמען ווערדען. וועלכּע דאַנן אונטער דעם פּאַר־וואַנדע. דאַס זיא דיא תלמוד תּורה בּעזוכּנען יעדעס שולאַנטערריכּטע עגטפּאַנען ווערדען.

דער מינסטער ערקלערטע אָרגען אַבּ־גענגס עב עגגאַ וויא דער דעפּעשאַיען דער קאָנגרעס־פּאַרטהיא. דאַס בּעפאַר ער איינעגלעגע פערזאָגונ־גען, בּעזוגגערט בּעצייגליך דער תלמוד תּורה שו־לען קערלאַכּסע. ער פּאַר אלעם איינע משגליע־דער דער אָרטהאָדאָקסענפּאַרטהיא בּעראַטען אונד מיט אדנען דיא אנגעלעגענהייטען בּעראַטהען ווער־דען. דער מינסטער ריעכּט אדנען אָרט. דיא יודען הייס מאַגע זיך דער בּרייסלכּען בּעפאַלהרונג אין אלדען בּעשעפיגונגען דער בּיגערליכּען גזעטצלע־שאַפט נעהערן; זיא מאַגען דאַהער אידרע קינדער אויך צו האַנדווערקערן אונד לאַנדווירטהען ערציע־הען. דיעס אלעס וויא איין זיכּערעס מיטעל גע־גען דען יודענפיינדליכּען גייסט. דער אונגאַרישע שטאַאט ווערדע זיא מיט פאַלכּער בּעשטיממטהייט אין אידערע פּרעזאָן אונד אידרעס פערטאַגען שי־צען; וויענן זיא זיך אבּער בּילדען, וויא ער — דער מינסטער — עס אדנען אוסאַרבּאַנדערע גזעטצעס האַבּע. דאַנן ווערדען דיא אַפּאַרטהיילע אויפגע־רען אונד דער בּעזאַנדערע שטיין ווירד אבערפאַל־סיג ווערדען.

דיא מיטגליעדער דער דעפּוטאַציאָן דאַנקטען פיר דען פרייגדליכּען עמפּפאַנג אונד עגטפערנטען דך מיט עליגערוגען אויף דען מינסטער.

דאַס רעגירונגסבּלאַטט „נעמזעס" שטיממט מיט דער איינסטיממונג דעם הערן קולטוסמינסטערס איבערין. אונד שפּריכּט זיז דען אָרטהאָדאָקסען אין אינעם מאָנע, דען זעלבּכּס דער מינסטער נכּט נעבּרויכּט האַבּע. וואַרום ניממט ער נכּט דיא דעבּעגע בּיריגער רומעגען, דיא סלאָוואַקען אלס נעגענשטאַנד זיינער דראָהונגען? וואַס נעהען אָרדן, יא וואַס נעהען דען מינסטער דיא „שאַמבּטלאָקען" (אאוז) אן, וואַ־רום בּ רעדענס ער נכּט גענגען דיא לאַנגען האַאַרע אונד צאַפּפּע דעזעער פערזאָפּפּעגען; שנאַפּבּערדיגער, דיא דאָך אין דער פערזאַנגטען „בּילדונג" דען יודען ווייס נאַכּשטעהען? דער „נעמזעס" דראָהט דאַרום, דאַס דיא רעגיערונג דיא אַרטהאָדאָקסען יודען זאָ בּע האַנדעלט ווירד, וויא דיא נאַצאַרעער, אבּגעזעהען האַבּען. דאַס אויך דיא רעגיערונג נכּט אלדרעם מיט אונס מאַכּען כּאַנן, וואַס אדער בּעלעבּט. איזט דער „נעמזעס" דורכּנס נכּט בּעריכּטיגט, דיעזע דראָ־הונג אַרטשטעפּרכּען, אונד מאַן קאָנגטע מוטהמאַ־כּען, דאַס ער נכּט נור אַן דער רעגיערונג, זאָנ־דערן אויך אַן אנדערן לייטען מוטיגעגאַנגען ווירד (דאַס הייסט בּעגאַהדט) ווירד. וועגן דער הערר קול־טוסמינסטער, וויא ער פערשפּראָכּען האַבּ, זיך מיט מעהרערען אונזערע פּרהרע בּעשפּרעכּען ווירד. אום אינע אָרדענטליכּע פּרהרונג דער מאַטעריקעלן אונד דער תלמוד תּורה שולען אנגאַרדענ, זאָ זגד ווירד דיעזעגגען, וועלכּע וויסען, דאַס דיעז תּמלוגה דיני, אונד ווירדען אונס דעזעלבּען פּעגען זאָ־ווייס אונזערעס רעליגיאָזען גווייסכּס מין צוגאַנ־אנגעהאַן ווירד.

דיא פּראַגען פּרעס.

אין דער וואַנדערבּאַרען בּעשכּטע דער בּע־פּרייאונג אונזערעס פאָלקעס אום דער עגיפּטישען שקלאַפּעריי, וועלכּע ווירד אין דער פּרעסה דער פּאַ־רינען אונד דיעזער וואַכּע לעזען, פּעגדען ווירד איינ־גע זעטצע, דיא נכּט נור פּיר דיא דאַמאַליגע צייט, זאַנדערן אויך פּיר דיא נעגענוואַרט אַנגעהן. — זאָ וויא פּרעה נעפּראַגט האַבּ: „ווער איזט נאָטט, דעס־סען שטיממע איך בּעגעהרען אַלדאָ?" זאָ נעגבּע עס אַרך הייט צו מאָנע פּעגעגע, זעהר פּעגעלע מעגשען, דיא דיעזע פּראַגע אויפווערפען. אונד זיך קיינע אנטוואָרט דאַרויף געבּען קאָנגען, אונד ווייל זאָ פּע־לע מענשען נכּט פאַן נאָטט ווייסען, אונד דיא עבּען זאָ וויא פּרעה פּרעגאַנגען. „תנו לכם מופת", — ברענגט אויך אינען בּעווייז". דאַרום מעהרערע זיך זיטטענגלאַנגען אונד פּערבּרעכּען אין עשרעכּטע־דער ווייזע. דיא מיט נאָטטע בּלוטע פּערבּאַבּען גרויזאַמען מאָרדטהאַטען. דיא מיט מהעיישע ווילדהייט אונטערנאָממענען הויבּאַנגעלעגע. דיא לייכּטזינגע אַפּאַפּפּעגונג דעם אינגעגען אדער פּרעמדען לעבּענס אים דוגעלע. דיא אום פּיהנהיט בּעגאַנגענען זעלבּסמאָרדע, דיא קעטפּפּע דער גזעזעלשאַפּפּסקראַכּען אינעער אינאַנדער, דיא אַנאַיגנונג פּרעמדען נוטעס דורך בּעטרוג. דיעבּ־שטאַהל אונד מיסבּרוך דעס פּערטרוענס — האַ־בּען דיא בּעסטערען מענשען אלדער קאָנפעסס־נען אונד קלאַסען אונגעשעדקט אום אידרעס שאַגען מרוטע. דאַס דיא אונבּעשרענק־טע פּרייהיט דיא מענשען נכּט בּעגלייטען קאָנ־נען. דיא פּערטרעטונג דער הייפּשטאַדט האַט ערסט לעטטהין 23.000 פּיר יעהרליך אנגעוועזען. אום אין דען שוהען דען רעליגיאָנס־אונטערריכּט צו ערוויי־טערן. אים אבּגעאָרדענעטענהייזע פּערלאַנגט דער עדלע אריאַני. דאַס מאַן דיא פּערדערבּליכּען שטר־קע אין דען שהעטערען נכּט זודרען זאָלל. דיא כריסטליכּען קירכּענגלייכּסטען פּערזיכּטיגען דיא צ־ווילעהנג צווישען כריסטען אונד יודען, ווייל דורך דיעזע. בּ י ד ע רעליגיאָנען פּערדערבּען ווער־דען. אים אבּערהייזע וויזען מאַמאַנדי אויף דיא נאַכּטאַלאָלע הין, אין וועלכּען דיא יונגערע בּיז צום העלדען מאַנע זייסט אונד שפּיעלט. אבּצוואר שאַן אום 2 אהר דיא אָפּפענטליכּען אָרט נעשפּערט זיין זאָלדען.

זעלבּסט דער נעוואַלטיגע בּיזמאַרק נכּט דער נייטליכּקייט איינע גראָפּערע מאַכּט, וויא בּיז־הער, ווייל ער דיא סאַיאַליסטען אונד דיא אַנטי־אַסען (נאַטטאַלאָען) פּרכּטעט, אונד דורך דיא זעעלען־נער אויף דאַס פאָלק וויזען ווירקען וויל. דאַ־מיט נאָטט פּרכּטע אונד זיך נכּט דיא לייכּט פּער־פּיהרען לאַסען.

וואַס זאָלל ווער יודען טהון, דאַמיט דאַס פּערדערבּען נכּט אייגיינטליכּ? ווער קאָנגען דאַרוף נור מיט דער פּראַגע אנטוואָרטען „מה זה בּידך?" וואַס דאַסס דיא אין דער הגדה? איזט עס נכּט דער שאַאַר, דער דיא דורך אדאַטיזינגע דיא לעגדער דורכוואַנדערכּס? דער וואַנדערשטאַב, אויף דעם דיא דיך שטיטצעטעסט אלס דיא דורך דען הייסען זאַנד אַפּריקאַ, דורך דיא נאַרטען שפּאַ־נינגס. דען שנעע רוסלאַנדס אונד דיא פּוסטען אוט־נאַרנס צאַנסס. דער שאַאַר, דער אויך אין וואַנ־דערשאַאַר איזט. דער דיא לעבּענסקוילעלע אוים הארטעס פּעלוגן שלעגט. דער שאַאַר, דער דיר אויך אלס וועהר־שאַאַר נעדענגט האַאַ, מיט דעם דיא זאָ פּעלע אנגרייפּפּע צוריקגעשלאַגען האַסס. דיע־זער שאַאַר איזט דיא תּורה. דיעזען שאַאַר לעגט פּאַר דיינע קינדער הין, אַ וויא משה רבנו ע"ה אויהן פּאַר פּרעה הינגעלעגט האַאַ. זאָ לאַנגע ווייר אַן אויהן פּעסטהאַלטען, ווערדען אונס וועדער אנגעגרע. נאָך אויסערע פּינגרע שאַדען קאָנגען, וויא שאַן אונזערע חכמים זיל נעזאָגט האַבּען: „ווא הקב"ה דעס פאָלקע ישראל אַיא תּורה נעגעבען האַאַ, זאָגטע ער צום מלאך המות: „אבער יעדעס פאָלק אונד אבער יעדע שפּראַכּע האַאַס דיא גע־וואַלט, נור אבער דיעזעס פאָלק האַאַס דיא קיינע מאַכּט מעהר." דיא בּעשעכּטע בּעשטעטיגע דיעזעע אויסשפּרוך; דיא מרירער, באַבּילאָנער, פּאַגיצער אונד דאַמער, וועלכּע איינסט דיא וועלט מיט אויר־דעס רוהם ערפּיללטען, זינד פּערשוואונדען, ישראל אבער, דאַס קליינע פאָלק, וואַנדערט נאָך איממער אויף ערדען, אויף זיינען וואַנדערשאַאַ בּעשטיצט.

פּערשיעדענע נייאיגקייטען.

(דיא איממוניטעט ווערהאַ־וואַס.) דער איממוניטעט־אויסשוס דעס אב־געאָרדענעטענהייזעס הייעלט פּייטאַג מטאַג אונ־מיטטעלבּאַר אַלאַוער בּעלאַוטען אינע מיטטעלונג דיא איממוניטעטס־אנגעלעגענהייט יזרום אנאיגנונג פּרעמדען נוטעס דורך בּעטרוג. דיעבּ־שטאַהל אונד מיסבּרוך דעס פּערטרוענס — האַ־בּען דיא בּעסטערען מענשען אלדער קאָנפעסס־נען אונד קלאַסען אונגעשעדקט אום אידרעס שאַגען מרוטע. דאַס דיא אונבּעשרענק־טע פּרייהיט דיא מענשען נכּט בּעגלייטען קאָנ־נען. דיא פּערטרעטונג דער הויפּשטאַדט האַט ערסט לעטטהין 23.000 פּיר יעהרליך אנגעוועזען. אום אין דען שוהען דען רעליגיאָנס־אונטערריכּט צו ערוויי־טערן. אים אבּגעאָרדענעטענהייזע פּערלאַנגט דער עדלע אריאַני. דאַס מאַן דיא פּערדערבּליכּען שטר־קע אין דען שהעטערען נכּט זודרען זאָלל. דיא כריסטליכּען קירכּענגלייכּסטען פּערזיכּטיגען דיא צ־ווילעהנג צווישען כריסטען אונד יודען, ווייל דורך דיעזע. בּ י ד ע רעליגיאָנען פּערדערבּען ווער־דען. אים אבּערהייזע וויזען מאַמאַנדי אויף דיא נאַכּטאַלאָלע הין, אין וועלכּען דיא יונגערע בּיז צום העלדען מאַנע זייסט אונד שפּיעלט. אבּצוואר שאַן אום 2 אהר דיא אָפּפענטליכּען אָרט נעשפּערט זיין זאָלדען.

זעלבּסט דער נעוואַלטיגע בּיזמאַרק נכּט דער נייטליכּקייט איינע גראָפּערע מאַכּט, וויא בּיז־הער, ווייל ער דיא סאַיאַליסטען אונד דיא אַנטי־אַסען (נאַטטאַלאָען) פּרכּטעט, אונד דורך דיא זעעלען־נער אויף דאַס פאָלק וויזען ווירקען וויל. דאַס־מיט נאָטט פּרכּטע אונד זיך נכּט דיא לייכּט פּער־פּיהרען לאַסען.

וואַס זאָלל ווער יודען טהון, דאַמיט דאַס פּערדערבּען נכּט אייגיינטליכּ? ווער קאָנגען דאַרוף נור מיט דער פּראַגע אנטוואָרטען „מה זה בּידך?" וואַס דאַסס דיא אין דער הגדה? איזט עס נכּט דער שאַאַר, דער דיא דורך אדאַטיזינגע דיא לעגדער דורכוואַנדערכּס? דער וואַנדערשטאַב, אויף דעם דיא דיך שטיטצעטעסט אלס דיא דורך דען הייסען זאַנד אַפּריקאַ, דורך דיא נאַרטען שפּאַ־נינגס. דען שנעע רוסלאַנדס אונד דיא פּוסטען אוט־נאַרנס צאַנסס. דער שאַאַר, דער אויך אין וואַנ־דערשאַאַר איזט. דער דיא לעבּענסקוילעלע אוים הארטעס פּעלוגן שלעגט. דער שאַאַר, דער דיר אויך אלס וועהר־שאַאַר נעדענגט האַאַ, מיט דעם דיא זאָ פּעלע אנגרייפּפּע צוריקגעשלאַגען האַסס. דיע־זער שאַאַר איזט דיא תּורה. דיעזען שאַאַר לעגט פּאַר דיינע קינדער הין, אַ וויא משה רבנו ע"ה אויהן פּאַר פּרעה הינגעלעגט האַאַ. זאָ לאַנגע ווייר אַן אויהן פּעסטהאַלטען, ווערדען אונס וועדער אנגעגרע. נאָך אויסערע פּינגרע שאַדען קאָנגען, וויא שאַן אונזערע חכמים זיל נעזאָגט האַבּען: „ווא הקב"ה דעס פאָלקע ישראל אַיא תּורה נעגעבען האַאַ, זאָגטע ער צום מלאך המות: „אבער יעדעס פאָלק אונד אבער יעדע שפּראַכּע האַאַס דיא גע־וואַלט, נור אבער דיעזעס פאָלק האַאַס דיא קיינע מאַכּט מעהר." דיא בּעשעכּטע בּעשטעטיגע דיעזעע אויסשפּרוך; דיא מרירער, באַבּילאָנער, פּאַגיצער אונד דאַמער, וועלכּע איינסט דיא וועלט מיט אויר־דעס רוהם ערפּיללטען, זינד פּערשוואונדען, ישראל אבער, דאַס קליינע פאָלק, וואַנדערט נאָך איממער אויף ערדען, אויף זיינען וואַנדערשאַאַ בּעשטיצט.

דיא אָרטהאָדאָקסען יודען בּייא טרעפּאָרט.

איינע דעמאָנסטראַציאָן דער אָרטהאָדאָקסען יודען ערשיען בּייא קולטוסמינסטער טרעפּאָרט אונד אַבּערגאַנג אידם איינע דענגשריפט. מיט דער בּיטטע, אידרע, אין דערזעלבען עגטהאַלטענען וויז־שע צו בּערוקסיכטיגען.

דיעזע, אים נאַמען דער הרב־הרוגנסקאָם, מיסכּען דער אונגאַרישען אונד דיעבּענבּירגישען אָרטהאָדאָקסען אינטאַנאַט אידר געמיינדען אונ־מערשרעבּענע נעזעטץ איזט נעגען דיא איינגאַבּע דער כּאַנגרעסאַרטהיא נערכּטעט. דאַרבּיבּער זיר אונס פּריהער אַ בּעגעשעאַדען האַבּען. עס זאַגט, דאַס קיינע אָבּלעגע מאַכּט שטאַטשרעכּט, וועלכּע זיא פאַן אידרעם רעליגיאָזען שטאַנדפּינקטע פערדרעב־גען קאָנגטן. דיא פערטרעטען דאַרויף, דאַס דער דער־צייטיגע קולטוסמינסטער זאָלכּען פאַרוסטעטיגונג גאַר נכּט צוגעגעבּען דיא, וויא עס נכּט דער וואַהרהייט עגטשפּרעכּט, דאַס דער איינגאַרישע רייכּסטאַג אַם 12 מערץ 1880 פאַן דיעזען גרונדזע־צען אבּגעוויכּען, אָדער גאַר אים זינגע דער קאָנ־פעסיאָנעללען אינדיזיט בּעשלאָסען האַבּע. וויא דיא פאַרשערשטער עס בּעהויפּטען.

מינסטער טרעפּאָרט מאַכּטע דיא דאַרויף אויפמערקזאַם, דאַס דיא אנגעלעגענהייטען אידער רעליגיאָנסגעמינדען זיך אין נאָכּסטער פערוואַרזונג בּעפינדען. דיעזעלבּען מיססען דאַהער דורך אין נעזעטץ גערעגעלט ווערדען; אבער איך בּין דאַ־דורך אויס עס נאַטורגאַנג, אין דיעזער ריכּטונג צו מאַכּ־רעגעלן צו גרייפען.

מיט דען רעכּטען — שפּראַך דער מינסטער — שטעהען דיא פּאַלכּסען שטעטס אים פערהעלט־נים. דיא מיסכּען הייסטעלכּיך פאַרגעגדע פּאַלכּסען ערפּילען.

1. דיא מיסכּען אידרע מאַטעריקען אין אַרגונג פיהרען. דער גענעגוויערטיגע צושטאַנד איזט אונ־דאַלטבּאַר. בּייא עלכּעם עס נעשעהט, דאַס אין אי־נער געמיינדע פאַן 1500 זעעלען אים יוני נאָך נכּט אין אינגעגער פאַלל אין דיא מאַטריקען אייגע־פּראַגען איזט.

2. וויא דיא קיינע אָרדענטליכּע שולע האַבּען, מיסכּען דיא אידרע קינדער אין דיא נעטיינזאַמע שולע זענדען.

3. אידרע ראַבּבּינען מיסכּען בּעפעהיגטע לייס־טע זיין; עס איזט נכּט גענוג, דאַס דיא אין העבּרע־אישען גענעגשטענדען בּעוואַרטע זינד. אנדערן דאַ־מיסכּען, וויא דיא פּרעפּסטער עגטשעידונגען קאָנאָפּס, פּאַגען, נעשיכּטע, נעבּעדרעטע לייטע זיין. — דיא תּורה שולען מיסכּען דערפאַר נעגרעדעט ווערדען, דאַס דאָרט קיינע קינדער נכּט אייגאַנ־נאָמען ווערדען. וועלכּע דאַנן אונטער דעם פּאַר־וואַנדע. דאַס זיא דיא תּורה שולען עגטפּאַנען יעדעס שולאַנטערריכּטע עגטפּאַנען ווערדען.

דער מינסטער ערקלערטע אָרגען אַבּ־גענגס עב עגגאַ וויא דער דעפּעשאַיען דער קאָנגרעס־פּאַרטהיא. דאַס בּעפאַר ער איינעגלעגע פערזאָגונ־גען, בּעזוגגערט בּעצייגליך דער תלמוד תּורה שו־לען קערלאַכּסע. ער פּאַר אלדען איינע משגליע־דער דער אָרטהאָדאָקסענפּאַרטהיא בּעראַטען אונד מיט אדנען דיא אנגעלעגענהייטען בּעראַטהען ווער־דען. דער מינסטער ריעכּט אדנען אָרט. דיא יודען הייס מאַגע זיך דער בּרייסלכּען בּעפאַלהרונג אין אלדען בּעשעפיגונגען דער בּיגערליכּען גזעזעל־שאַפּט נעהערן; זיא מאַגען דאַהער אידרע קינדער אויך צו האַנדווערקערן אונד לאַנדווירטהען ערציע־

פּראַגען פּרעס.

אין דער וואַנדערבּאַרען בּעשכּטע דער בּע־פּרייאונג אונזערעס פאָלקעס אום דער עגיפּטישען שקלאַפּעריי, וועלכּע ווירד אין דער פּרעסה דער פּאַ־רינען אונד דיעזער וואַכּע לעזען, פּעגדען ווירד איינ־גע זעטצע, דיא נכּט נור פּיר דיא דאַמאַליגע צייט, זאַנדערן אויך פּיר דיא נעגענוואַרט אַנגעהן. — זאָ וויא פּרעה נעפּראַגט האַבּ: „ווער איזט נאָטט, דעס־סען שטיממע איך בּעגעהרען אַלדאָ?" זאָ נעגבּע עס אַרך הייט צו מאָנע פּעגעגע, זעהר פּעגעלע מעגשען, דיא דיעזע פּראַגע אויפווערפען. אונד זיך קיינע אנטוואָרט דאַרויף געבּען קאָנגען, אונד ווייל זאָ פּע־לע מענשען נכּט פאַן נאָטט ווייסען, אונד דיא עבּען זאָ וויא פּרעה פּרעגאַנגען. „תנו לכם מופת", — ברענגט אויך אינען בּעווייז". דאַרום מעהרערע זיך זיטטענגלאַנגען אונד פּערבּרעכּען אין עשרעכּטע־דער ווייזע. דיא מיט נאָטטע בּלוטע פּערבּאַבּען גרויזאַמען מאָרדטהאַטען. דיא מיט מהעיישע ווילדהייט אונטערנאָממענען הויבּאַנגעלעגע. דיא לייכּטזינגע אַפּאַפּפּעגונג דעם אינגעגען אדער פּרעמדען לעבּענס אים דוגעלע. דיא אום פּיהנהיט בּעגאַנגענען זעלבּסמאָרדע, דיא קעטפּפּע דער גזעזעלשאַפּפּסקראַכּען אינעער אינאַנדער, דיא

פל׳ אויף ס׳ 4274 נר׳ 2, דער צווייט ; טרעפער מיט 4500 פל׳ אויף ס׳ 2060 נר׳ 88, יע 1000 פל׳ געוואנ־נען ס׳ 938 נר׳ 65, 93, ס׳ 4070 נר׳ 23 אונד ס׳ 4156 נר׳ 37, אללע אין דען סעריען 597, 938, 2060, 2376, 3219, 3323, 4070, 4088, 4156, 4254, 4274 ענטהאלטע־נען נומערן געווינגען יע 112 פל׳.

סערבישע פ־עטינג־אנלייהן:

בייא דער אם 14. יענער שאטטענעזינדונגען צ־יהונג פ־יעל דער הויפטטרעפער מיט 100,000 פס: אויף ס׳ 3504 נר׳ 18, דער צווייטע טרעפער מיט 10,000 פרק׳ ס׳ 1085 נר׳ 19, דער דרייטע טרעפער מיט 4000 פל׳ אויף ס׳ 3504 נר׳ 45, ווייטער געווינגען יע 1000 פ־אנקס ס׳ 1712 נר׳ 50, ס׳ 3504 נר׳ 34, יע 500 פ־אנקס ס׳ 1085 נר׳ 31, ס׳ 1712 נר׳ 4, ס׳ 3504 נר׳ 4, 23, אללע אבריגען אין דען סעריען 1712, 3504, 1085 ענטהאלטענען נומערן געווינגען יע 100 פרק.

לאטטא־צ־יהונג פאם 12. יענער.

ווייען	67	29	74	38	19
נראן	74	68	44	16	62
שטעשוואר	14	17	5	90	66

פאם 16. יעער.

כריען	85	75	29	10	20

פ־ראנטוואר־טליכער רעדאקטער:
יקותיאל הלוי לעדערער.

דיא אונגאראיישער צוקער־פאבריק
דעם הערן מאקס לאוו בעער
באהנשטאציאן אונגערן
ע־ציינט הייער אונטער איינזיכט דעם ערוועדיגען
אבער־ראבינאטס צו פ־יעסבורג
פאר־צוגלייכן
אסטער־צוקער
של פסח.
בעשטעללונגען הייערוף איבערגעהטען דיא וואא־רען אבמהיילונג דער „אנגלא אסטערי־".
בישען באנק׳ אין ווען אונד דערען אנגעגען.

וויכטיג פיר ליידענדע.
ברוכבאנד מיט ברוכשיטצער.
אונשעטצבאר גינסטיגע ערפינדונג.

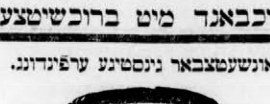

דיעזע ברוכבאנד איזט נאך איינע אונערע בע־ריהמטסטען כירורגען, הערן פראפעסאר דר׳ קעזמאר־סקי דע־ראס קאנשטרואירט. דאס זיך דאסזעלבע נאנץ דעם קאר־פער אנשמיגגט אונד קאנן דיא פעלאסטע נאנץ נאך לאנג, ריכטיג אונד נראפט מיט בעקוועמלי־קייט גע־נעראמט ווערדען. דיעזע ברוכבאנד איזט מיט אינגען בראוכשטצער פערזעהען, וועלכער אויף דען קאר־פער, הויפטזעכלי־ך אנער אויף דען בריך איינע אנגענעהמע קהלערע ווירקונג איבט, וואיזוך דער קאר־פער, וויא אויך דער בריך גיע אין שווייס גע־ראטהען אונד דאהער פאם נעווהרליכשטאנדע אונס אלס אונשעטצבארסטע ערפינדונג גענאנט ווערדען קאנן.

דער בריכשטצער שטאנד נכם אללין דען בריך פאר שווייס, אנדערן העלם אויך פאם בריכבאנדע וועלכסס דען שווייס פערגע.

פ־ריי־זע:
הערערנ־ אדער דאמנ־בריכבאנד:
איינזייטיג . . . 5 פל׳ | צווייזייטיג . . . 10 פל׳
צו האבען נור ביא דער
ערסטען בודאפעסטער באנדאגע־פאבריק.
נידערלאגע: קאלווינגאסע 2.
נראפען לאנגער אין מוסטנאראיין, נעוועגס. אונס נומס, אויך אונס הויטשלעדער. דיא הויטשלעדער־ אונד נומס־מוטשענאיין האבען דען צוצוג, דאס זיא דיא ע־ ווישיגונג פערהינדערן. מוטשענשיטצען, לוסטפאל־טע־ בעשטאיגלאנגען, סטראדענאאשטן, פרעזידענאאשטן, נומס־ שטיטפפע אונד נומס־אראטקל. בעשטעללונגען אונס דער סראדענין ווערדען אויך דאס סטקטליכסטע עפפעקטואירט.

אעטהעריש אלע.
עפפענצע: אעטהערס אונד קאלערס
פון אללען גיסטיגען געטרענקען.
ווי:
ליגערע, רום, שלייוויץ טרעבער
אויף קאלטעס ווענע אדגע אפפאראטע.
עפפעהלט דיא פאבריק דעס
ארנאלד וואטטעריך
בודאפעסט,
מאבאקגאסע, ווס־א־ווס דעם איזט טעפפע
פערגע ווינגעפטע, קאקע אונד אללע צור ווייג־ פערגעפפעיגונג נאטהיגען אריטקל. דאפטע ווייטאר־ בע, שלעלע־פאבע, ווייבוקקע, הוזענבראנד, גל־ ציריג, ווייגיפרוטס, קלעריגנפטוטיר, עטצ. צור ווייגאאיזולאציאן.
נייא! ווייגפערטערדונגסקאמפאזיציאן
מאיזולאציאנסבוך אונד מייזקוראנטע נראטיס.

מצבות.
ארנאלד קאהן׳ס
נראבשטיינ־לאגער בודאפעסט,
Waitzner-Boulevard Nr. 5.
(אז שבת איז דיא נעשעפטס־
עפפעהלט דיך אללען יענען, וועלכע דיא טרייזיגע פפלכט דעס נראבשטיינ־ווטצענס צו ערפיללען האבען.
צו ערפיללען דאס אנגען נראבשטיינע אוס מארמאר אונד נראנים דינר אין נראפטער אויסוואהל פאר־דא־ מהנ. קארדקטע נראווירונגען, זעהר שאנע שרייפטען מיט עכטער פערגעלדונג ווערדען בעפטענס אויסגעפיהרט.

Herausgeber und verantwortl. Redacteur: Carl Lederer

Druck von Markus Neuer Budapest, Franz-Josefs-Platz 5.

בעוואָרפן האבן, דער אין דער וויעגער קורבע אין פאוואַרטיגן נעפּרעדיגט האט, זיך שטרענג פערארטהיילט אין דרך. קרלוק צו 4 אונד אינהאלב יאהרן, אונד צווייא אנדערע צו דרייא אונד איינהאלב יאהרן שווערען קערקער. דיא אינ־רינען ערהעלטען קלייגערע אررעסטאנטען־אפען.

(שפּעקטאקעל אין אנדראס.)

אים קראַקאַטשען האנדאלנד נעבט עס איינע סטענגע פארטהיען: איינע נאציאָנאל־פארטהיי. איינע רעכטסגעפארטהיי. איינע סערבעדענע פארטהיי. איינע אונאבהענגיגקיטסגעפארטהיי. איינע פארטהיי דער ווידרען אונד דער נרעגעצער. דא איינע יעדע דיעזער פארטהיען אנדערע וויכטיגע האט. זיא נעהמען עס אין דיעזען לאנדסאנען צו. ווא עס פאן איינעס אנגאר־ינגען עהעפאארע הס: „ווייל ער דיעס, זא ווילל וא דאס: ווענן איר אלטע, אונד ווענן דיא באס: שרייט ער הייע! זא שרייט דיא אמט! דאס אלס איין לעבען, ר־באר־מט דך נאטט!“ דער נראַכטע שפּעטאקעלמאכער איזט דער אבגעדרעטע סטארטעער וווּנש, דער דיא אנגאנרן אין קרוט איזעסטען אמטע, אונד דעם פרעזידענטען. דעם באנט אונד דער גע־נעגאר־אלע אלכע נראַכטיגען אנס נעזעטט שליי־דערט. דאס ער נאך מהרערען נטאלאזען פער־וואהרנגען אים דעם לאנדאנד נעזיעזען ווידרען ר־ר־ אלע דיא אלטע עד דך אבער מיט נעוואלט דען אינטרעסט אנס לאנדהיי ערצוווינגען. אונד קאנגנט נר דורך דיא פאַרנהאלטנגען באאנעט. מע דער שענראַרטען צערקלעהאלטען ווידרען. דא דער פערפאַר־בען ווידרען. אונד זיין קאַרטע אן מעה־ערען שטעלדען פערלעטצט ווידרען אזט. מאן האט נון אינגען ווייטסטען אונד אינגען בזדרו־קער־נעהאלטען איינגעגאנגען. דאך דיינגען דא אל־לעס אט. דא אונטער דעם פאלקע פעלדע מיט סטאַרטשעווישע האַרטען, זא ווירד עס קיים נעלינ־גען דיא שולדיגען צ־ינדען, אים זיא צו בעשטאַ־אען. פעלדע אבגעאַרדנעטע אַרלנען פאן דעם אים־שלייטע מיט אונגאַרן נכטס וויסטען. אונד דעהאלב איינע אדרעסטע אן דען קאַנג ריכטען. דאס ער

דער קאַנג דע־ נאַטהען לינגס דען פיינדען מעהר אלס דען קאסטע. אונד ער נעלאַבט. דעם קאַיזע וויסט־נאו דיא אינער פיעלדען אבגעזאנדערטען אונד אים מיט דען וויינגע מיט דייטשנוווינד מאן נאַטהען בי־־ וטשעהנדן, ווענן דיא וואַפען אים אונד אשאַרען וויסטט. דאס דען נאַטהען נראַם. נאך דעם פערזאַ מיט קאַיזע עענאַ. דער מיט דעם מהאַרטיגיי אינפיליגט. ווענן ער דען אַרראַאַקער שטיינגן קאַנג.“

בעלוואר אבער לאכטט אונד רעדט:

„וויסטנס אים יעהר נעגדיג. ער ווילל מיר דיא אינעל פערזיכען אנדרען. דיא איך אבר בעטיטע. דער פערזאַנ פאַרקאַיזרס מיט קאַיזע עענא וואר אבנעזאַנד־נען, אונד האט דעמאהלב קיינע נלטנקייט — איך ווילל לינע אין קיינען אינטערעסטען דער בדרינגונג. דאסס דאס נאַטהען הערר דיא וואַסטען שטרעקע אונד דאס נאנצע פאלק אבער דיא אלטען צייטנע אונד אינא־ לינען פערראַטטס. דער קאַנג אונד דיא קאַנגין אבער אל־לען אלס אַטאַר נאך קאַנסטאַנטינאפעל נשיקה וווּנדערן.“

קאַנגין, אהנע אנס וואַרט אויף וואלנדן מאַרשאַלאַ צו נעבען, וואנדערט אידם דער נעזאנטען דן ריקען אונד אייזטט. איינס קאַנג בעיטטס צו ערשאַטטען.

בעלוואר הערמס דיא פרידענסמאַרשאַלנגס דעס גא־ שהנקאנגס פר אין צייטנג דער שוויצנ. דאס דיא גא־ שהנגס אויך אבערגעהנדן קאַנגנען, פיעל אלס נכט אין. פרינצנגנס וואַרטנד אידן לוצטס מאַר אלקאַזאַ־אטער ציפרוכנס.

„בלוטיגר דוא דאך הינטער דען מיינען ראַסט, ווענן דוא דיא כאַראַטין פרכטפטס, שטראַך בעלוואר אבער־ שטיגט.

„וואהלאַ,“ אנטט לוצטס לייצינס. „אך מאַכט מאַן דיינע עלטיגנס נכבדוך אונד קהרט נאך האַס צו־ ריק, אים דיא שאַרפ דיר אונד דיינגס פליהנדנדן הנד־ רא אַפּטן צו האַרטטן.“

בייא דיעזן וואָרטטן וואנדטט ער זיך, אים ווינט אַטטט אים זיך צו אַטטטן, אונד טיט אונד נאך האַס צוריקצוקהרטען.

האַנגנגר דאס בעלוואר אהנגן נאַר, מאַר זיך הנ־ מיטטלנד:

„ענטאַרטטע נאַכקאַטטטן אינגס נאַטטען נשלנגס־ טטס! דיינע אַטטר מאַן הייטט נרטטען אינע אַטטנע פלדשלאַכטט.“

אבער באלד אַלטטט ער דיינען אינבריטטה בריינגן. מיט נאַטטען הערטטאַטטטן אַצנגן דיא נאַטען הערען. דיא סאַרטטט דעס נרינגטטען הערנס. דיא הנינטטען רי־ אַרן, וואנדען צוריקנינגטטן. פלנדנגטטט דיטטטן דיא בעלוואַרס לייכנאַטטט נדרנ. אהנגן נאך ריקען דיא דנ־ ריטטנן נאַטהען; דיא הנטטטאַלטנינ דנר נרינטטנן וואַר־ דורטכנאַנגן. בעלוואַר מטטטט דיר ריקאונ בנטטהלנן.

אן נטטטר הרדנגנ אַצנ זיך דנר נאַטט הנרדרנר צוריק, אים באלד אויטט נינ דען אנרטיף צו בנגנגנן. דיא ר־נרטיף אין ריינגנר נטטהנר אינגנן נרנגטטטטן. שוואנג אינהן נרטט לאנגנאַס הן אונד הנר, האַס אינהן דאנן אינבנר דען קאַטף מיט בנדנן הנגנדנן אונד שלנדנרנד אינהן מיט אלנדר קראַפט אויף דען הנדאַטטטטנגנגנדנן הנלדנן. ריקלנגנס שטרעבט בעלוואַר פאַס פנרנדנ.

„בעלוואַר אים טאַס. אללנס אים טנרנלאַרנ! נאַ־ טנן בריטצנן אים נגנטאַס. ר אים שאַן בנטטנס נאַן דען נאַטטנן!“

בעלוואַר נקטנ נאַטטנטנ.

„ווענן דער נגנאַטטנן לינטס דען פיינדען מנהר אלס דען קאַסטע. אונד ר נלאַבט. דעם קאַיזע וטטט־ נאו דיא אינער פיעלדען אבנעזאנדערטען אונד אים מיט דען וויינגע מיט דייטשנווינד מאן נאַטהען בי־ נטשנהנדן, ווענן דיא וואַפען אים אונד אשאַרען וויסטט. דאס דען נאַטהען נראַם. נאך דעם פערזאַ מיט קאַיזע עענא. דער מיט דעם מהאַרטיגיי אינפיליגט. ווענן ער דען אַרראַאַקער שטיינגן קאַנג.“

בעלוואַר אבער לאכטט אונד רעדט:

„וויסטנס אים יעהר נעגדיג. ער ווילל מיר דיא אינעל פערזיכען אנדרען. דיא איך אבר בעטיטע. דער פערזאַנ פאַרקאַיזרס מיט קאַיזע עענא וואר אבנעזאַנד־ נען, אונד האט דעמאהלב קיינע נלטנקייט — איך ווילל לינע אין קיינען אינטערעסטען דער בדרינגונג. דאסס דאס נאַטהען הערר דיא וואַסטען שטרעקע אונד דאס נאנצע פאלק אבער דיא אלטען צייטנע אונד אינא־ לינען פערראַטטס. דער קאַנג אונד דיא קאַנגין אבער אל־ לען אלס אַטאַר נאך קאַנסטאַנטינאפעל נשיקה וווּנדערן.“

קאַנגין, אהנע אנס וואַרט אויף וואלנדן מאַרשאַלנ צו נעבען, וואנדערט אידם דער נעזאנטען דן ריקען אונד אייזטט. איינס קאַנג בעיטטס צו ערשאַטטען.

בעלוואַר הערמס דיא פרידענסמאַרשאַלנגס דעס גא־ שהנקאנגס פר אין צייטנג דער שוויצנ. דאס דיא גא־ שהנגס אויך אבערגעהנדן קאַנגנען, פיעל אלס נכט אין. פרינצנגנס וואַרטנד אידן לוצטס מאַר אלקאַזאַר־אטער ציפרוכנס.

„בלוטיגר דוא דאך הינטער דען מיינען ראַסט, ווענן דוא דיא כאַראַטין פרכטפטס, שטראַך בעלוואַר אבער־ שטיגט.

„וואהלאַ,“ אנטט לוצטס לייצינס. „אך מאַכט מאַן דיינע עלטיגנס נכבדוך אונד קהרט נאך האַס צו־

בעלוואַר. דער נור בעטיטס וואַר. ערהאַלטט זיך שנעל אונד שטאַנד ווידער אויף זין פאַס; אבער אום־ וואנס שוואנג ער דען פלדהערנשאַאַנ. לייס ער דען שלייטנדנרנן אונד שטאַנד הנרנדן נטס מעהר אויף אהן; ער בעלכטט וואַרט מטטאַרנרנטטן מאַן דען שלייטנדנרן.

„דיא הנרנ אים הנ,“ אנטט ער אונדללנן. „לאכט אנס דאס לבנדן דנטטטן. מאַלאַאַ, דיא בנטט דנר שנדלל. מטט דנטטר אין מנטנס הנרנרנ; נטס הנרנרנ דנטטר אנס מנרנר לנטנאַרנדנ אונד נאַר אנלנטנס נאך דנס ענגאַטטט. אבנרנרנטטט אללנ שלייטנדנרן. אהר מטט אהן מאַר דען נאַטהען נרנטטנן, ער אנט אונדנרנ לנטנ־ טנ רנטטנט.“

מאַלאַאַ שטרענגט אן דער שטטנט דנר נטטטר בנרטטטנדלנד האַאַן.

בעלוואַר נאַטטלנט, וואס ער מאַן דען נבנרנטטנר־ טטן מאַטטנן נרנטטנן קאַנגנט. אונד נאַן נאַנגנאַס דנס ענגאַטטט נגנ.

דא שטרענגט מאַלאַאַ נגנרנ.

„הנרנ,“ רנטט ער, „אללנס אים מנרנלאַרנן! נאַ־ טנן בריטצנן אים ענגאַטטט. ר אים שאַן בנטטנס נאַן דען נאַטטנן!“

בעלוואַר נקטנ נאַטטנטנ.

„ווענן דער נגנאַטטנן לינטס דען פיינדען מנהר אלס דען קאַסטע. אונד ר נלאַבט. דעם קאַיזע וטטט־ נאו דיא אינער פיעלדען אבנעזאנדערטען אונד אים מיט דען וויינגע מיט דייטשנווינד מאן נאַטהען בי־ נטשנהנדן, ווענן דיא וואַפען אים אונד אשאַרען וויסטט. דאס דען נאַטהען נראַם. נאך דעם פערזאַ מיט קאַיזע עענא. דער מיט דעם מהאַרטיגיי אינפיליגט. ווענן ער דען אַרראַאַקער שטיינגן קאַנג.“

בעלוואַר אבער לאכטט אונד רעדט:

„וויסטנס אים יעהר נעגדיג. ער ווילל מיר דיא אינעל פערזיכען אנדרען. דיא איך אבר בעטיטע. דער פערזאַנ פאַרקאַיזרס מיט קאַיזע עענא וואר אבנעזאַנד־ נען, אונד האט דעמאהלב קיינע נלטנקייט — איך ווילל לינע אין קיינען אינטערעסטען דער בדרינגונג. דאסס דאס נאַטהען הערר דיא וואַסטען שטרעקע אונד דאס נאנצע פאלק אבער דיא אלטען צייטנע אונד אינא־ לינען פערראַטטס. דער קאַנג אונד דיא קאַנגין אבער אל־ לען אלס אַטאַר נאך קאַנסטאַנטינאפעל נשיקה וווּנדערן.“

קאַנגין, אהנע אנס וואַרט אויף וואלנדן מאַרשאַלנ צו נעבען, וואנדערט אידם דער נעזאנטען דן ריקען אונד אייזטט. איינס קאַנג בעיטטס צו ערשאַטטען.

בעלוואַר הערמס דיא פרידענסמאַרשאַלנגס דעס גא־ שהנקאנגס פר אין צייטנג דער שוויצנ. דאס דיא גא־ שהנגס אויך אבערגעהנדן קאַנגנען, פיעל אלס נכט אין. פרינצנגנס וואַרטנד אידן לוצטס מאַר אלקאַזאַר־אטער ציפרוכנס.

„בלוטיגר דוא דאך הינטער דען מיינען ראַסט, ווענן דוא דיא כאַראַטין פרכטפטס, שטראַך בעלוואַר אבער־ שטיגט.

„וואהלאַ,“ אנטט לוצטס לייצינס. „אך מאַכט מאַן דיינע עלטיגנס נכבדוך אונד קהרט נאך האַס צו־

פאַלליעטאָן.

דיא מאָכטער דעס קאָממאַנדאַנטען.

(15-טע פאָרזעצונג.)

אַסאַזיא, דיא נאַסטיגע דעס קערקערמייסטערס, וואָר איינע ווערט קלוגע פרוי אַלס איהר דראַקאָן מאַן דיא מאַ־מאַנע תינה־ס שטחילונג מאַכטע, אַנטשט דיא:

„אַזעגע ניכט, מיין דראַקאָן, אונד גרייסט מיך ביי דען הערנדע צאָן. איך גלויבע קיום. דאס מאַן פיעל אויס־דעבענע דאַסאַן מאַכטן וויירד. וועגן איינעם מאַכטע דער יודע זיינעם קנעכט עטפעלהרען איזט. אויך ווייד מיינער מיינונג נאָך, דיא הערשאַפט דעס קאַיזערס ניכט לאַנגע ווערדען אין דיעזעס לאַנדע. אונד וועגן דיא באַראַטונג וועדער דיא אָבערהאַנד נעווינען, זאָ ווייד יך פיר צום טעפן נעראַטהע ווערדען. דאס דוא דען נעפאַנגענען האַסט עטפעלהרען לאַסטען, דאַס שאַן ווייד יך עס. וועגן ווייד אויף פיעלזיגע אַלס פריי אונד בעניעדיגט לייטע לעבען ווערדען?

אַס אנדערן מאַנע בערגיגטע דראַקאָן דעס תינה, דאַס ער בעריים וויא. אויף זיינע פלעגע אינצוגעהען, אונד גון וואָרדע פערארבייטעט. דאַס דיא פרוכט אין דער נאַסע מאַן נאָכאַמע, שאַמאַראַנטע אַלדאַר.

אַסאַזיא אונד איהרע קינדער פערלייגען שאַן אַס מאַנע דיא שאַרפע אונד בעמאַכטן דיך צום האַסען. וואָ דאַס שאַרפע אונד בעמאַכטע דיך אַלס פיעלזיגע בריינען שאַלטען. אין דער דאַרוגאַלגערדען נאַכט מראַטען תינה אונד דראַקאָן אין יוסף קנקרע.

„תינה,“ רעדט יוסף, אַלס ער דען פריינד ערקאַנט. „וואָ וועדט איך דיך דראַקאָן קאָנען? דוא ביסט נאָך דיר דיא פריינדין!“

אַבגעזאָגט אַלדאַס אַפּגעטאָן שווייגענד דאַס אַיסאַרלעס־פאַסטכען.

דיא דריטע מענגער וואַנדערטען דעם אויבער דעס מערבענס צו.

„יוסף,“ אַנטשט תינה, „וואָ מוסט דאָך אַלדען רינ־נען איינע צייט לאַנג אין סיזליען דיך פרייבאַרען דאַר־טען, עהע דוא דראַן דענקען דראַסס. דיינע מיינונג איזט צוווינג.“

„נעווים,“ אַנטוואָרטעט יוסף. „אָבער דאַנע מיר יעטצט, וויא דער מאַן דיינס, דעם יענעס שלאָס כויא כע־נעווינסט נעמאַכט.“

„יוסף,“ אַנטשט תינה, מיט וואַר מאַן בעליוואַ צום מאַרע פרייאַרטייל, ווייל דיא דען יענענאַטן מאַטיוא נעווינאַנט אונד אַן נעמאַנגענשאַפט בעראַהרט האַטטע. דיא בראַנט וויא דען דער יאַגד. לוגיס אונד ליעס דיא אויף זיין שלאָס בייגעגען.“

„אַלדאַמיטער נאַס־ט שריי יוסף.

„דערשיין ניכט, פריינד, דער יאַגד וואַרדע נאָך דאָס נאָך דאָס נעשיקט. עהע דער קריעג בעגענדיגט איזט, וויירד ער ניכט צוריקקערען.“

„אונד מיינס דוא, אך וויירד מיך סיזליען נעהמען אונד מיינע אינגעדיגע דענקען, וואָלאַנגע מיינס אין דער נעוואַלט אונדערגעס שלוסטסטען פינדעס איזט? קערדע דוא אין דיא שאַרפע צוריק, אך בעגעבע מיך נאָך בעגעוונסטס.“

קאַנג ריסטיגע האַסטע אין דאַוגענגא דיא פרי־שיידענען הערגראַפטהאַלטונגען דער נאַטהען צוואַמענ־נעגאַנגען אונד פיילטע דיך נון שאַרך נעגען, דען הערגאַ־נאַהרענדן בעליואַ עטפגעגענגעווירען. אַזאָטאַר שקעט ער אבער אייגען מיינונגען אין דען נייטיגשטען פעלדהערען אונד ליעס אירס פון אַנדערן:

„וויא בריוכסט מיר ניכט צו דראַקען,“ אַנטוואָרטעט תינה, „וואָס איך עטצאַ מיר דיך פרוט, דוא העטטעסט עס מיר מיך נעטראַן, וועגן איך אין אים קערקער אונד דוא אין פריידיס וועדעסט.“

„אָ אוס עס,“ אַנטוואָרטעט יוסף. „אונד נאָטס דער אַלוולטסטערד, ווייס עס, דאס איך ניכט נעדוהט אונד נעראַטהענס העטטע, אוס דאס לעבען אייגענס אונשולדיג אייגענקערקערטען בוידעס צו רעטטען.“

„לאַס אונס ניכט מיר וואָרטען,“ אַנטשט תינה. „דיא קאָסטבאַרע צייט פערבייגען. אייליג אונד פערלאַסטע מיר דראַקאָן דיא שאַרפע. דיא וואַכטן אַס האַנדאַרעד דער נעוואַנגען; דוא וועדרען איך אין דער שאַרפע לאַסטען, וואַכאַל אידר דאס פערבערגעט לאַוגענוואָרפס. פיעלי־ען אַנטשטעקס. אין דעם האַנדן עריוואַרטעט איך דאס שיף.“

אייליג פערלייסען דיא דאס קאַסטעלל אונד וואַ־דערטען דעם האַנדאַרעד צו. דא בליבט יוסף פלאַטעריך שטעהען.

„וואָ איזט מיר?“ פראַגטע ער.

„מיר לעבען אונד איזט נעווונד,“ אַנטוואָרטעט תינה.

„אבער וואָ בפינדען וויא דיך?“

„איך איינען שלאָסס אין דער נעהע פון בעגע־ווענס.“

„אונד וויא הייסט דער נאַסטאַרטער, דער דיא דאָס אויסגעגאַסטען?“

„שלעכט,“ יוסף. „ווייד הייסען דער ניכט וואָ לייס שטיינען. איך וועדרע דיך בין פאַר דיא שאַרפע נעלייטען אונד דיר דאָרט אַלדעס ערצעהלען.“

דיא קאַמען אין דאס טהאָר.

„סיזליען!“ פליסטעטע תינה. אונד דער וואַכ־טע בעגאַנטוואָרטעט האַסטיג, וואָרדע זין ביד־שעט בעווילליגט. מאָמענט בעגעגנט דיא פערדאַנד־לונג איבער דאס בידשעט דעס האַנדעלסמיניסטע־ריאַלס. דא וועדרען שאַנד אונד שאַמאַ אין אַנדערע נעווענדענגען האַבען, איבער דיא זודען צו שטעהען.

• (דער מאַנגעטזער אים לאַ־ווענקעזינ). אין רהיים (פראַנקרייך) האַט דער מאַנגעטזער מאַרי זיך אונדיישיג נעמאַכט, אינטמעטען אייגענס קעפינס אַלדאַ אונדערגעטיערע פאַלגענדע פראַזאַקיאַן צו בעגעבן: דער מהיערבענ־דיגער פאַגענס לעפעדערט אייגענע קעפינג דיינער מהיערע נאָך דעם זאַאַלע בערגאַרד, וועלכער שאַן פאַר דער פעסטפעטצונג שטערע פאַן שאַזיעדן אייבערפיללס וואַר. אין דיא מיטטע וואַרדע אין נראַטער, לעפערער קעפינ נעבראַכט. אין דעם אויף אייגענס פעפעדיג צוויא שטהלע אייגענעטעלע וואַרדען. דאַריוף אַפּגעגעט מאַן דיא נראַטע מהיר, וועלכע מיט דען אנשאַטצונדען קעפינען אין פער־בינדונג שאַנדר. אונד מראַנאַרד לאַיזן שטיר־ע מיט נעריישאַלל אין דען נראַטען קעפינ. דיא נראַ־מע מהיר וואַרד הינטער אַהנען נעשלאָסען, וועלכ־דער דער בעגרינד־פאַגונס דורך דיא קלייגע מהיר אייגטראַ אונד מיט דער מיטטע אונד דורך דיינע דאַנגערשטטע דיא לאַוגען אין דיא עטטעגענגע. דעם דער קאַמען בעגאַנגענען אונד אַן אַנדערע אַנדערע־ע. דורך דיא קלייגע מהיר קאַמען נון מאַרי אונד דאס יונגע שאַנע פריי. ליין לוצא, מאַרי מאַנגעטזערטע דיאַלבע אונד פערזעטצטע דיא אין שלאַף. דאס מערבענ קעטעע אונבעוויגליך. מיט אינגעטשטרקטען אָנסאַלאָסען אַרמען, אין דער מיטטע דעס קעפינס. דער בעגי־דינער רייצטע נון דיא מהיערע. דיא לאַוגען שראַ־נען וויטהערנד אונד דאס בעגרינד. בעריהרטען אבער דאסזעלבע ניכט אים מערבענען. דאס מערבענ בלייבט רעגונגסלאָס, אָהנע עטוואס צו בעגוואַרדען, וואס אין דער אינגעטונג פאַרזינג. דאַריוף לעגט מען מאַרי אונד פאַנגט דען שאַרפען קאַרפען לוגאַס גלייך אייגנס באַרקען אבער דיא צוויא שטהלע. דיא לאַוגען שראַנגען אבער דען קאַר־פען, וואַכטען פון אבער ניכט. דעגדעגדען בע־ווהרען. — נון לייס פאַגט דיא לאַוגען אייגעלען דעראַנקאָמען, אַפּגעטצט אין דען דאַכען אונד מאַרי לעגטע אבערגעטעלגר דען קאָפּ אונד אַרמע דעס פאַרטוואַרטענדען שאַרר אונד רעגונגס. לאַז בלייבענדען מערבענס אין דענגעלבען. אבער דעגדעגדען דער לאַוגען וואַנטע אייגען בים אים דיא שטאַרען קאָפּ־פערטהיילע. אין לאַוגע שטיקע דעע. בייא אויף דען קאָפּ־פערד דעס מערבענס. אָהנע דאס דאס דאַנגעלבע אויך נור דורך מיינע אייגטטעטע צוקונג אדער בעגונגס לעבען פערריעטע. — דיא צוטיער דעגדעגדען אים בייא דיעזען לאַיזן נעפעהלטען פראַכען. נאַכדעם פאַנגע דער לאַוגען צוואַס צו. ריקגעפערעבען. וועקסט מאַרי דאס מערבענ, דא שראַנגע זאָפּאַרט לייטס אונד מונטער אויף אונד בייריג גינגען דוחה דעס קעפינ. נון בראַכדער לאַנגע פערהאַלטענע בייאַלקשטיינס אים. וועגן דאס מאַנגעזוירען, וואַרוך יעאַנגר אייגעשלע־פערט אונד שטיף ווערדען זאָלל, וואָהל אין מאַ. שענשטעלער־קונסטשטיק איזט. זאָ מוס מאַן דען מוטה בעוואַנדערן, דען דער מאַנגעטזער אונד דאס יונגע פרייליין בעזייטיגן; נאָך מעהר אבער דיא קונס דעס מהיערבענדיגערס. דער דיא מעכטיגען לאַיזן דיא אבריגטעס. דיא וועגן עס פאַלגאַטס פערטל־הינדע וועדען.

• (אַבגעאַרדנעטען. וואָהל.) דיא דעפּטערגעגוואַהל אין קעזאַרק האַט אַם 17. דיס שאַטטעגזינג אונד וואַרדע דער פאַן אין אַנס שלאַכטע־ווערדען, אונד צוואַר מיט 101 שטיס. מען פאַן 116. אין דער זיטצונג דער שאַרפטעפ־אַרדנעטען וואַרדע דרי מיטגלידער (אויך דורך, דער 25 אַהרע דער דענגעלבען נעהאַרט. פיי־ערלעך בעגריסס, אונד פיר זיינע מיטעגענקיס צום וואַהלע דער שאַרפ נעראַנקט. — אין מאַטשעס־טער אויס אונדער גלייכבעטנגענאַסס דער פיי־ליס גאַלדטשמיד לאַרדמאַיר (אבער־בירגערמייסטער) נעוואַרדען. — דער וועגען דעס מינאַנגענבראַרדעס אין נייא־שעטטען אינשטלרע אונד אַנדערע בוכהאַפּס וועטצערע לעסיהיס האַט ערקלערט, עהר הינגעדס צו שעטרכען, אַלס דיא קאַסט דער נעפאַנגענען צו נעניעסען.

• (צום אַנגריפ אויף דען פרעדיגער אין דער קירכע.) דיא אַרבייטער, וועלכע דען מסאַגער מיט שטיגען מיינער דער לאַוגען וואַנטע אייגען בים אים דיא שטאַרען קאָפּ־פערטהיילע. אין לאַוגע שטיקע דעע. בייא אויף דען קאָפּ־פערד דעס מערבענס. אָהנע דאס דאס דאַנגעלבע אויך נור דורך מיינע אייגטטעטע צוקונג אדער בעגונגס לעבען פערריעטע. — דיא צוטיער דעגדעגדען אים בייא דיעזען לאַיזן נעפעהלטען פראַכען. נאַכדעם פאַנגע דער לאַוגען צוואַס צו. ריקגעפערעבען. וועקסט מאַרי דאס מערבענ, דא שראַנגע זאָפּאַרט לייטס אונד מונטער אויף אונד בייריג גינגען דוחה דעס קעפינ. נון בראַכדער לאַנגע פערהאַלטענע בייאַלקשטיינס אים. וועגן דאס מאַנגעזוירען, וואַרוך יעאַנגר אייגעשלע־פערט אונד שטיף ווערדען זאָלל, וואָהל אין מאַ. שענשטעלער־קונסטשטיק איזט. זאָ מוס מאַן דען מוטה בעוואַנדערן, דען דער מאַנגעטזער אונד דאס יונגע פרייליין בעזייטיגן; נאָך מעהר אבער דיא קונס דעס מהיערבענדיגערס. דער דיא מעכטיגען לאַיזן דיא אבריגטעס. דיא וועגן עס פאַלגאַטס פערטל־הינדע וועדען.

• (אַבגעאַרדנעטען. וואָהל.) דיא דעפּטערגעגוואַהל אין קעזאַרק האַט אַם 17. דיס שאַטטעגזינג אונד וואַרדע דער פאַן אין אַנס שלאַכטע־ווערדען, אונד צוואַר מיט 101 שטיס. מען פאַן 116. אין דער זיטצונג דער שאַרפטעפ־אַרדנעטען וואַרדע דרי מיטגלידער (אויך דורך, דער 25 אַהרע דער דענגעלבען נעהאַרט. פיי־ערלעך בעגריסס, אונד פיר זיינע מיטעגענקיס צום וואַהלע דער שאַרפ נעראַנקט. — אין מאַטשעס־טער אויס אונדער גלייכבעטנגענאַסס דער פיי־ליס גאַלדטשמיד לאַרדמאַיר (אבער־בירגערמייסטער) נעוואַרדען. — דער וועגען דעס מינאַנגענבראַרדעס אין נייא־שעטטען אינשטלרע אונד אַנדערע בוכהאַפּס וועטצערע לעסיהיס האַט ערקלערט, עהר הינגעדס צו שעטרכען, אַלס דיא קאַסט דער נעפאַנגענען צו נעניעסען.

• (צום אַנגריפ אויף דען פרעדיגער אין דער קירכע.) דיא אַרבייטער, וועלכע דען מסאַגער מיט שטיגען

אַבגעזאָגט אַלדאַס אַפּגעטאָן שווייגענד דאַס אַיסאַרלעס־פאַסטכען.

דיא דריטע מענגער וואַנדערטען דעם אויבער דעס מערבענס צו.

„יוסף,“ אַנטשט תינה, „וואָ מוסט דאָך אַלדען רינ־נען איינע צייט לאַנג אין סיזליען דיך פרייבאַרען דאַר־טען, עהע דוא דראַן דענקען דראַסס. דיינע מיינונג איזט צוווינג.“

„נעווים,“ אַנטוואָרטעט יוסף. „אָבער דאַנע מיר יעטצט, וויא דער מאַן דיינס, דעם יענעס שלאָס כויא כע־נעווינסט נעמאַכט.“

„יוסף,“ אַנטשט תינה, מיט וואַר מאַן בעליואַ צום מאַרע פרייאַרטייל, ווייל דיא דען יענענאַטן מאַטיוא נעווינאַנט אונד אַן נעמאַנגענשאַפט בעראַהרט האַטטע. דיא בראַנט וויא דען דער יאַגד. לוגיס אונד ליעס דיא אויף זיין שלאָס בייגעגען.“

„אַלדאַמיטער נאַס־ט שריי יוסף.

„דערשיין ניכט, פריינד, דער יאַגד וואַרדע נאָך דאָס נאָך דאָס נעשיקט. עהע דער קריעג בעגענדיגט איזט, וויירד ער ניכט צוריקקערען.“

„אונד מיינס דוא, אך וויירד מיך סיזליען נעהמען אונד מיינע אינגעדיגע דענקען, וואָלאַנגע מיינס אין דער נעוואַלט אונדערגעס שלוסטסטען פינדעס איזט? קערדע דוא אין דיא שאַרפע צוריק, אך בעגעבע מיך נאָך בעגעוונסטס.“

קאַנג ריסטיגע האַסטע אין דאַוגענגא דיא פרי־שיידענען הערגראַפטהאַלטונגען דער נאַטהען צוואַמענ־נעגאַנגען אונד פיילטע דיך נון שאַרך נעגען, דען הערגאַ־נאַהרענדן בעליואַ עטפגעגענגעווירען. אַזאָטאַר שקעט ער אבער אייגען מיינונגען אין דען נייטיגשטען פעלדהערען אונד ליעס אירס פון אַנדערן:

„וויא בריוכסט מיר ניכט צו דראַקען,“ אַנטוואָרטעט תינה, „וואָס איך עטצאַ מיר דיך פרוט, דוא העטטעסט עס מיר מיך נעטראַן, וועגן איך אין אים קערקער אונד דוא אין פריידיס וועדעסט.“

„אָ אוס עס,“ אַנטוואָרטעט יוסף. „אונד נאָטס דער אַלוולטסטערד, ווייס עס, דאס איך ניכט נעדוהט אונד נעראַטהענס העטטע, אוס דאס לעבען אייגענס אונשולדיג אייגענקערקערטען בוידעס צו רעטטען.“

„לאַס אונס ניכט מיר וואָרטען,“ אַנטשט תינה. „דיא קאָסטבאַרע צייט פערבייגען. אייליג אונד פערלאַסטע מיר דראַקאָן דיא שאַרפע. דיא וואַכטן אַס האַנדאַרעד דער נעוואַנגען; דוא וועדרען איך אין דער שאַרפע לאַסטען, וואַכאַל אידר דאס פערבערגעט לאַוגענוואָרפס. פיעלי־ען אַנטשטעקס. אין דעם האַנדן עריוואַרטעט איך דאס שיף.“

אייליג פערלייסען דיא דאס קאַסטעלל אונד וואַ־דערטען דעם האַנדאַרעד צו. דא בליבט יוסף פלאַטעריך שטעהען.

„וואָ איזט מיר?“ פראַגטע ער.

„מיר לעבען אונד איזט נעווונד,“ אַנטוואָרטעט תינה.

„אבער וואָ בפינדען וויא דיך?“

„איך איינען שלאָסס אין דער נעהע פון בעגע־ווענס.“

„אונד וויא הייסט דער נאַסטאַרטער, דער דיא דאָס אויסגעגאַסטען?“

„שלעכט,“ יוסף. „ווייד הייסען דער ניכט וואָ לייס שטיינען. איך וועדרע דיך בין פאַר דיא שאַרפע נעלייטען אונד דיר דאָרט אַלדעס ערצעהלען.“

דיא קאַמען אין דאס טהאָר.

„סיזליען!“ פליסטעטע תינה. אונד דער וואַכ־טע בעגאַנטוואָרטעט האַסטיג, וואָרדע זין ביד־שעט בעווילליגט. מאָמענט בעגעגנט דיא פערדאַנד־לונג איבער דאס בידשעט דעס האַנדעלסמיניסטע־ריאַלס. דא וועדרען שאַנד אונד שאַמאַ אין אַנדערע נעווענדענגען האַבען, איבער דיא זודען צו שטעהען.

• (דער מאַנגעטזער אים לאַ־ווענקעזינ). אין רהיים (פראַנקרייך) האַט דער מאַנגעטזער מאַרי זיך אונדיישיג נעמאַכט, אינטמעטען אייגענס קעפינס אַלדאַ אונדערגעטיערע פאַלגענדע פראַזאַקיאַן צו בעגעבן: דער מהיערבענ־דיגער פאַגענס לעפעדערט אייגענע קעפינג דיינער מהיערע נאָך דעם זאַאַלע בערגאַרד, וועלכער שאַן פאַר דער פעסטפעטצונג שטערע פאַן שאַזיעדן אייבערפיללס וואַר. אין דיא מיטטע וואַרדע אין נראַטער, לעפערער קעפינ נעבראַכט. אין דעם אויף אייגענס פעפעדיג צוויא שטהלע אייגענעטעלע וואַרדען. דאַריוף אַפּגעגעט מאַן דיא נראַטע מהיר, וועלכע מיט דען אנשאַטצונדען קעפינען אין פער־בינדונג שאַנדר. אונד מראַנאַרד לאַיזן שטיר־ע מיט נעריישאַלל אין דען נראַטען קעפינ. דיא נראַ־מע מהיר וואַרד הינטער אַהנען נעשלאָסען, וועלכ־דער דער בעגרינד־פאַגונס דורך דיא קלייגע מהיר אייגטראַ אונד מיט דער מיטטע אונד דורך דיינע דאַנגערשטטע דיא לאַוגען אין דיא עטטעגענגע. דעם דער קאַמען בעגאַנגענען אונד אַן אַנדערע אַנדערע־ע. דורך דיא קלייגע מהיר קאַמען נון מאַרי אונד דאס יונגע שאַנע פריי. ליין לוצא, מאַרי מאַנגעטזערטע דיאַלבע אונד פערזעטצטע דיא אין שלאַף. דאס מערבענ קעטעע אונבעוויגליך. מיט אינגעטשטרקטען אָנסאַלאָסען אַרמען, אין דער מיטטע דעס קעפינס. דער בעגי־דינער רייצטע נון דיא מהיערע. דיא לאַוגען שראַ־נען וויטהערנד אונד דאס בעגרינד. בעריהרטען אבער דאסזעלבע ניכט אים מערבענען. דאס מערבענ בלייבט רעגונגסלאָס, אָהנע עטוואס צו בעגוואַרדען, וואס אין דער אינגעטונג פאַרזינג. דאַריוף לעגט מען מאַרי אונד פאַנגט דען שאַרפען קאַרפען לוגאַס גלייך אייגנס באַרקען אבער דיא צוויא שטהלע. דיא לאַוגען שראַנגען אבער דען קאַר־פען, וואַכטען פון אבער ניכט. דעגדעגדען בע־ווהרען. — נון לייס פאַגט דיא לאַוגען אייגעלען דעראַנקאָמען, אַפּגעטצט אין דען דאַכען אונד מאַרי לעגטע אבערגעטעלגר דען קאָפּ אונד אַרמע דעס פאַרטוואַרטענדען שאַרר אונד רעגונגס. לאַז בלייבענדען מערבענס אין דענגעלבען. אבער

אַבגעזאָגט אַלדאַס אַפּגעטאָן שווייגענד דאַס אַיסאַרלעס־פאַסטכען.

דיא דריטע מענגער וואַנדערטען דעם אויבער דעס מערבענס צו.

„יוסף,“ אַנטשט תינה, „וואָ מוסט דאָך אַלדען רינ־נען איינע צייט לאַנג אין סיזליען דיך פרייבאַרען דאַר־טען, עהע דוא דראַן דענקען דראַסס. דיינע מיינונג איזט צוווינג.“

„נעווים,“ אַנטוואָרטעט יוסף. „אָבער דאַנע מיר יעטצט, וויא דער מאַן דיינס, דעם יענעס שלאָס כויא כע־נעווינסט נעמאַכט.“

„יוסף,“ אַנטשט תינה, מיט וואַר מאַן בעליואַ צום מאַרע פרייאַרטייל, ווייל דיא דען יענענאַטן מאַטיוא נעווינאַנט אונד אַן נעמאַנגענשאַפט בעראַהרט האַטטע. דיא בראַנט וויא דען דער יאַגד. לוגיס אונד ליעס דיא אויף זיין שלאָס בייגעגען.“

„אַלדאַמיטער נאַס־ט שריי יוסף.

„דערשיין ניכט, פריינד, דער יאַגד וואַרדע נאָך דאָס נאָך דאָס נעשיקט. עהע דער קריעג בעגענדיגט איזט, וויירד ער ניכט צוריקקערען.“

„אונד מיינס דוא, אך וויירד מיך סיזליען נעהמען אונד מיינע אינגעדיגע דענקען, וואָלאַנגע מיינס אין דער נעוואַלט אונדערגעס שלוסטסטען פינדעס איזט? קערדע דוא אין דיא שאַרפע צוריק, אך בעגעבע מיך נאָך בעגעוונסטס.“

קאַנג ריסטיגע האַסטע אין דאַוגענגא דיא פרי־שיידענען הערגראַפטהאַלטונגען דער נאַטהען צוואַמענ־נעגאַנגען אונד פיילטע דיך נון שאַרך נעגען, דען הערגאַ־נאַהרענדן בעליואַ עטפגעגענגעווירען. אַזאָטאַר שקעט ער אבער אייגען מיינונגען אין דען נייטיגשטען פעלדהערען אונד ליעס אירס פון אַנדערן:

„וויא בריוכסט מיר ניכט צו דראַקען,“ אַנטוואָרטעט תינה, „וואָס איך עטצאַ מיר דיך פרוט, דוא העטטעסט עס מיר מיך נעטראַן, וועגן איך אין אים קערקער אונד דוא אין פריידיס וועדעסט.“

„אָ אוס עס,“ אַנטוואָרטעט יוסף. „אונד נאָטס דער אַלוולטסטערד, ווייס עס, דאס איך ניכט נעדוהט אונד נעראַטהענס העטטע, אוס דאס לעבען אייגענס אונשולדיג אייגענקערקערטען בוידעס צו רעטטען.“

„לאַס אונס ניכט מיר וואָרטען,“ אַנטשט תינה. „דיא קאָסטבאַרע צייט פערבייגען. אייליג אונד פערלאַסטע מיר דראַקאָן דיא שאַרפע. דיא וואַכטן אַס האַנדאַרעד דער נעוואַנגען; דוא וועדרען איך אין דער שאַרפע לאַסטען, וואַכאַל אידר דאס פערבערגעט לאַוגענוואָרפס. פיעלי־ען אַנטשטעקס. אין דעם האַנדן עריוואַרטעט איך דאס שיף.“

אייליג פערלייסען דיא דאס קאַסטעלל אונד וואַ־דערטען דעם האַנדאַרעד צו. דא בליבט יוסף פלאַטעריך שטעהען.

„וואָ איזט מיר?“ פראַגטע ער.

„מיר לעבען אונד איזט נעווונד,“ אַנטוואָרטעט תינה.

„אבער וואָ בפינדען וויא דיך?“

„איך איינען שלאָסס אין דער נעהע פון בעגע־ווענס.“

„אונד וויא הייסט דער נאַסטאַרטער, דער דיא דאָס אויסגעגאַסטען?“

„שלעכט,“ יוסף. „ווייד הייסען דער ניכט וואָ לייס שטיינען. איך וועדרע דיך בין פאַר דיא שאַרפע נעלייטען אונד דיר דאָרט אַלדעס ערצעהלען.“

דיא קאַמען אין דאס טהאָר.

„סיזליען!“ פליסטעטע תינה. אונד דער וואַכ־טע בעגאַנטוואָרטעט האַסטיג, וואָרדע זין ביד־שעט בעווילליגט. מאָמענט בעגעגנט דיא פערדאַנד־לונג איבער דאס בידשעט דעס האַנדעלסמיניסטע־ריאַלס. דא וועדרען שאַנד אונד שאַמאַ אין אַנדערע נעווענדענגען האַבען, איבער דיא זודען צו שטעהען.

• (דער מאַנגעטזער אים לאַ־ווענקעזינ). אין רהיים (פראַנקרייך) האַט דער מאַנגעטזער מאַרי זיך אונדיישיג נעמאַכט, אינטמעטען אייגענס קעפינס אַלדאַ אונדערגעטיערע פאַלגענדע פראַזאַקיאַן צו בעגעבן: דער מהיערבענ־דיגער פאַגענס לעפעדערט אייגענע קעפינג דיינער מהיערע נאָך דעם זאַאַלע בערגאַרד, וועלכער שאַן פאַר דער פעסטפעטצונג שטערע פאַן שאַזיעדן אייבערפיללס וואַר. אין דיא מיטטע וואַרדע אין נראַטער, לעפערער קעפינ נעבראַכט. אין דעם אויף אייגענס פעפעדיג צוויא שטהלע אייגענעטעלע וואַרדען. דאַריוף אַפּגעגעט מאַן דיא נראַטע מהיר, וועלכע מיט דען אנשאַטצונדען קעפינען אין פער־בינדונג שאַנדר. אונד מראַנאַרד לאַיזן שטיר־ע מיט נעריישאַלל אין דען נראַטען קעפינ. דיא נראַ־מע מהיר וואַרד הינטער אַהנען נעשלאָסען, וועלכ־דער דער בעגרינד־פאַגונס דורך דיא קלייגע מהיר אייגטראַ אונד מיט דער מיטטע אונד דורך דיינע דאַנגערשטטע דיא לאַוגען אין דיא עטטעגענגע. דעם דער קאַמען בעגאַנגענען אונד אַן אַנדערע אַנדערע־ע. דורך דיא קלייגע מהיר קאַמען נון מאַרי אונד דאס יונגע שאַנע פריי. ליין לוצא, מאַרי מאַנגעטזערטע דיאַלבע אונד פערזעטצטע דיא אין שלאַף. דאס מערבענ קעטעע אונבעוויגליך. מיט אינגעטשטרקטען אָנסאַלאָסען אַרמען, אין דער מיטטע דעס קעפינס. דער בעגי־דינער רייצטע נון דיא מהיערע. דיא לאַוגען שראַ־נען וויטהערנד אונד דאס בעגרינד. בעריהרטען אבער דאסזעלבע ניכט אים מערבענען. דאס מערבענ בלייבט רעגונגסלאָס, אָהנע עטוואס צו בעגוואַרדען, וואס אין דער אינגעטונג פאַרזינג. דאַריוף לעגט מען מאַרי אונד פאַנגט דען שאַרפען קאַרפען לוגאַס גלייך אייגנס באַרקען אבער דיא צוויא שטהלע. דיא לאַוגען שראַנגען אבער דען קאַר־פען, וואַכטען פון אבער ניכט. דעגדעגדען בע־ווהרען. — נון לייס פאַגט דיא לאַוגען אייגעלען דעראַנקאָמען, אַפּגעטצט אין דען דאַכען אונד מאַרי לעגטע אבערגעטעלגר דען קאָפּ אונד אַרמע דעס פאַרטוואַרטענדען שאַרר אונד רעגונגס. לאַז בלייבענדען מערבענס אין דענגעלבען. אבער

פאַלליעטאָן.

דיא מאָכטער דעס קאָממאַנדאַנטען.

(15-טע פאָרזעצונג.)

אַסאַזיא, דיא נאַסטיגע דעס קערקערמייסטערס, וואָר איינע ווערט קלוגע פרוי אַלס איהר דראַקאָן מאַן דיא מאַ־מאַנע תינה־ס שטחילונג מאַכטע, אַנטשט דיא:

„אַזעגע ניכט, מיין דראַקאָן, אונד גרייסט מיך ביי דען הערנדע צאָן. איך גלויבע קיום. דאס מאַן פיעל אויס־דעבענע דאַסאַן מאַכטן וויירד. וועגן איינעם מאַכטע דער יודע זיינעם קנעכט עטפעלהרען איזט. אויך ווייד מיינער מיינונג נאָך, דיא הערשאַפט דעס קאַיזערס ניכט לאַנגע ווערדען אין דיעזעס לאַנדע. אונד וועגן דיא באַראַטונג וועדער דיא אָבערהאַנד נעווינען, זאָ ווייד יך פיר צום טעפן נעראַטהע ווערדען. דאס דוא דען נעפאַנגענען האַסט עטפעלהרען לאַסטען, דאַס שאַן ווייד יך עס. וועגן ווייד אויף פיעלזיגע אַלס פריי אונד בעניעדיגט לייטע לעבען ווערדען?

אַס אנדערן מאַנע בערגיגטע דראַקאָן דעס תינה, דאַס ער בעריים וויא. אויף זיינע פלעגע אינצוגעהען, אונד גון וואָרדע פערארבייטעט. דאַס דיא פרוכט אין דער נאַסע מאַן נאָכאַמע, שאַמאַראַנטע אַלדאַר.

אַסאַזיא אונד איהרע קינדער פערלייגען שאַן אַס מאַנע דיא שאַרפע אונד בעמאַכטן דיך צום האַסען. וואָ דאַס שאַרפע אונד בעמאַכטע דיך אַלס פיעלזיגע בריינען שאַלטען. אין דער דאַרוגאַלגערדען נאַכט מראַטען תינה אונד דראַקאָן אין יוסף קנקרע.

„תינה,“ רעדט יוסף, אַלס ער דען פריינד ערקאַנט. „וואָ וועדרע איך דיך דראַקאָן קאָנען? דוא ביסט נאָך דיר דיא פריינדין!“